

Ezüstből az aranyat Erdei Lilla:
Veszélyes helyek
Stádium, Bp., 2009.

Erdei Lillát, az akkor még tizenéves prózaíró írásából úgy ismertem meg, mint aki képes felülemelkedni és túlmutatni a mindennapokon, szárnyal és szárnyakat ad, még ha röptünkben nem is a tiszta levegő szabadsága, hanem a zuhanás rettenete az, ami lenyűgöz. Tehetsége megdöbbentett, kitartása és akarása ámulattal töltött el. (Aki szűkszavú bevezetőm hitelességében nem bízik, könnyen utánajárhat: az egyéni írói világ szokatlanul gyors tempójú kibontakozását eddig három, a Stádium Kiadó gondozásában megjelent prózakötetében követhetjük nyomon – *A halálművész [2003]*; *A Nap gleccserei, [2007]*; *A vendég [2008]*.) Új volt, friss, s mi kevesek, akik kézből kézbe adtuk könyveit, olvasása közben ismeretlen világok felfedezésére indultunk. Mégis, habár az új évezredre, mint új lehetőségeket rejtő, nyitott és még nyitottabb korszakra kéne tekintenünk, s ekként gondolkodnunk művészetéről, irodalomról (vagyis arról, hogyan rángathatnánk még ki abból a mocsárból, melybe mostanra nyakig belesüllyedt), sokáig azt tapasztaltuk, írásai kevés értő olvasóra találtak.

Ha igaz volt ez a prózánál, fokozottan igaz lehet a versnél – új kötete, a *Veszélyes helyek* (Stádium, 2009) ugyanis immár versek gyűjteménye, s megjelenésének évében a szerző még mindig csak huszonkét éves! Előre bocsátom, ha kézbe vesszük e könyvet (márpedig nem csak kézbevétel, hanem alapos elmélyülést is érdemel), el kell felejtenünk a kánonokhoz való fűrészt, s olykor – lássuk be – terhes ragaszkodást. Hamar rá fogunk jönni, Erdei Lilla versvilágában (mert világot teremt, ehhez nem fér kétség) nem bukkanunk sem bejáratott, hosszú időt kiszolgált – bár bizonyos, sápadt fény alatt olykor kissé avittasnak tűnő – régi holmikra, sem a legújabb divat neonzöld színeiben csillogó csebecségeire. Akkor hát miért is szerethető ez a költészet? – Nyilvánvaló, hogy épp ezért.

Mert miközben nem akar a szépség, a báj, a kellemes halványrózsaszín lugasait idéző szelíd fényeiben tetszelegni, ahol a – művészetet páholyból figyelő, s alkalmi kilátójától is egyre távolabbra kerülő – mai kor embere oly szívesen időz, a világ, amit létrehoz, mégis hasonlatossá válik egy valódi rózsalugashoz: szagos, színes, tövise szúr. Vagyis: fogható, látjuk, mert láttatja magát, önmagunkra ismerünk benne, mert tükröt tart elénk. A tükör pedig, mint tudjuk, csak akkor nem torzít, ha mindenre nyitott szemmel nézünk bele, ha előt-

te őszintén kitárulkozunk. Erre azonban a szembenézők mikrotársadalmának „tagjai” közül is csak kevesen képesek. Mert ugyan melyikünk merné papírra vetni például a következő sorokat? – „(Mikor nem vagy itt / megszagolom / a zoknidat / a tükörre lehelek / és azt játszom hogy / az a te sóhajod / bagózom hogy szájad / ne legyen keserű / várákozás vagyok / a te halovány / képmásod csupán / a Szűz akit majd / nagy ünnepi dagály / emel poklodba / és ránt egedbe / ha eljön az idő / hogy étked legyen / és egyen belőled / kannibál szentáldozásban – / de addig csak vár / és ritkán fürdik / mert olyankor / szembesülnie kell / bizonyos testrészeivel / melyek nem hasonlítanak / a tiedre.)” (*Éhezés*) Lássuk be, mi itt, a huszonegyedik század elején, erős várákozásunkban a művészet, a költészet megújulására (nemhogy megújítására) túlságosan sóbálványokká váltunk ahhoz, hogy akár csak gondolatainkban is moccani mernénk efféle sallangoktól (karácsonyfadíszek, tollboák, üres arcokat rejtő pipereszek...) mentes megnyilvánulás felé.

A kijelentésektől pedig egyenesen félünk, legtöbbször csak kérdezni merünk, azt is minél halkabban, nemhogy magától értetődő módon egyfajta ősről jövő (mintha csak önmagából táplálkozó) természetességgel rögtön válaszokat adjunk. Mert Erdei Lilla ezt teszi, s e cselekvő erő hinni tanít minket, hinni a költészet eredendő, titokzatos, kevesek által ismert forrásából merítők igazában. – „Négy lovam volt: / Láng / Mersz / Irgalom / Árnny. / Szekerem felborult / Láng vízbe fült / Mersz elfutott / Irgalmat barbárok vágták le. / Csak Árnny maradt. / Bejárnny együtt / a pusztulás / néma völgyét – / éjszín sörényébe fonom / kihült ujjaim.” (*Quadriga*) Van-e ma a hátat fordítók, s van-e ma a szembenézők között olyan, aki ne érezné e sorokban azt a mélyről feltörő, gejzír-robbanású magabiztosságot (kiforrott hang!, tömörre csiszolt, éles képek!, költészet a javából, még hozzá három prózakötet után!), ami csak kevesek sajátja? S van-e, aki ne látna be: ami a versben szóló költő saját múltja, jelene, az a mi, közös jelenünkkel, s egymástól távoli, egyenként magányba burkolózó jövőnkkel egyenlő.

Erdei Lilla nem a sokak egyike, nem egy tehetség a száz közül. A jövő hangja szól belőle: megtiport, csúf-fá tett jelenünk jövőjéé. Nagy teher van rajta, a kiválasztottak terhe: billog és glória. Mert „Az alkímiában az utolsó előtti lépés / ezüstből hozni létre az aranyat” (*Legenda*). Eljött az idő, mikor azt várjuk tőle, hogy a színezüst forrás, melyből újra és újra merít, egy-egy csobbanásnyi vize aranyra váltson.

Rózsássy Barbara